

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

**МЕНДЕЛЕЕВСК ШӘҺӘР ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ
СОВЕТЫ**

423650, Менделеев шәһәре, Фомин урамы
Тел. 2-10-69, 2-16-95, факс 2-12-91

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН

**МЕНДЕЛЕЕВСКИЙ ГОРОДСКОЙ СОВЕТ
МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ**

423650, г. Менделеевск, улица Фомина
Тел. 2-10-69, 2-16-95, факс 2-12-91

КАРАР

РЕШЕНИЕ

06.08.2019

№ 79

Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлеге Уставын раслау турында карар проекты хакында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, 2004 елның 28 июлдәге 45-ТРЗ номерлы "Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында" Татарстан Республикасы Законы нигезендә

Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының шәһәр советы
КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлеге Уставына Кушымта нигезендә үзгәрешләр кертергә һәм редакциядә расларга.

2. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлеге уставын раслау турында карар проектын раслау хакында Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы Менделеевск шәһәр советы карары проектына керә торган тәкъдимнәрне исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча эш төркеме төзүгә:

Крылова М.П. - Менделеевск муниципаль районы Советы рәисе урынбасары эш төркеме житәкчесе;

Латыйпов Р.Г. - Законлылык, хокук тәртибен һәм кеше хокукларын саклау буенча даими комитет рәисе;

Хикматуллина Р.А. - Менделеевск муниципаль районы Советының оештыру бүлеге башлыгы.

Царева Е.С. Менделеевск муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге башлыгы;

3. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлеге Уставын раслау турында карар

проекттын раслау хакында» Менделеевск шәһәр советы карары проектына халыктан тәкъдимнәрне исәпкә алу һәм кабул итүнең түбәндәге тәртибен билгеләргә:

- Күрсәтмәләр, төзәтмәләр һәм тәкъдимнәр язу рәвешендә, ФИО, туган ел, авторның өй адресы күрсәтелеп кабул ителә.

- Менделеевск муниципаль районы Советының оештыру бүлегенә эш көннәрендә 8:00 дән 17:00 гә кадәр түбәндәге адрес буенча мөрәжәгать итә аласыз: Менделеев ш., Фомин ур., 7.

4. Менделеевск шәһәр жирле үзидарә Советы Рәисе урынбасары М. П. Крылова гамәлдәге законнар нигезендә, 2019 елның 23 августында 17.00 сәгатәтә Балалар сәнгать мәктәбендә Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлегендә халык тыңлауларын (ижтимагый фикер алышуларны) оештыру һәм үткәрү тәртибе турындагы Нигезләмә нигезендә Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлеге Уставын раслау турындагы карар проектын раслау турында Менделеевск муниципаль районының Балалар сәнгать мәктәбендә карар проектын буенча ачык тыңлаулар үткәргә тиеш (Татарстан Республикасы муниципаль районы 2018 елның 7 августындагы 60 номерлы карары).

5. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре «муниципаль берәмлеге Уставын раслау турындагы карар проектын раслау турында карар проектын тулысынча Менделеевск муниципаль районының рәсми сайтында «Норматив документлар» бүлегендә урнаштырырга mendeleevsk.tatar.ru.

6. Әлеге карарны " Менделеевск яңалыклары» район газетасында бастырырга.

7. Әлеге карарның үтәлешен даими рәвештә Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы Шәһәр Советының Законлылык һәм хокук тәртибен саклау буенча комитетына йөкләргә.

Менделеевск шәһәре
Советы рәисе

Чершинцев В.С.

**Татарстан Республикасы
Менделеевск муниципаль районының
«Менделеевск шәһәре»
муниципаль берәмлеге
У С Т А В Ы**

Менделеевск ш.
2019 ел
I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлеге исеме һәм хокукый статусы

1. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлегенә шәһәр жирлеге статусы бирелде.

2. Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлегенә рәсми исеме (алга таба - Жирлек тексты буенча).

3. «Менделеевск шәһәре» муниципаль берәмлеге Менделеевск муниципаль районы составына керә.

2 статья. Жирлекнең территорияль жайланмасы

1. Жирлек территориясе составына Менделеевск шәһәре керә.

2. Жирлек чикләре «Менделеевск муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 29-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

3. Жирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә бәйсез рәвештә жирләр керә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Жирлектә жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга халыкның хокукы

1. Жирлектә жирле үзидарә Россия Федерациясе гражданны тарафыннан жирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә катнашу юлы белән, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлап куелган һәм башка жирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Гражданныр жирле үзидарәне турыдан-туры, шулай ук үз вәкилләре аша, женес, раса, милләт, тел, чыгыш, милек һәм вазифаи хәлләренә, дингә, карашларына, ижтимагый берләшмәләргә карамавына бәйсез рәвештә, гамәлгә ашыру хокукына ия.

Жирлек территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче чит ил гражданны, Россия Федерациясенә халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә, жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда хокукларга ия.

3. Гражданныр турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәнең вазифаи затларына мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары турыдан-туры аның хокукларына һәм ирекләренә кагылышлы документлар һәм материаллар белән

танышу мөмкинлеген, шулай ук, әгәр законда башкасы каралмаган булса, гражданнар тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында башка тулы һәм дәрәс мәгълүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

5. Жирле үзидарә органнарына массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән гражданнарга жирлекне һәм аның аерым территорияләрен үстерү, гомуми файдаланудагы транспорт эше, торак-коммуналь хужалык, социаль-мәдәни һәм халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче башка учреждениеләр һәм учреждениеләр чөлтәрен үстерү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында мәгълүмат биреп торалар.

6. Әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, гражданнар, оешмалар судта жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) дөгъва белдерергә хокуклы.

4 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлекнең Ревизия комиссиясе һәм әлегә Устав нигезендә барлыкка килә торган башка органнар керә.

2. Авыл жирлегенә башкарма комитеты Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы Башкарма комитетына (алга таба – муниципаль район Башкарма комитеты) жирлек башкарма комитеты вәкаләтләрен үтәүне йөкләүгә бәйле рәвештә төзелми.

3. Жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлегә Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

4. Жирле үзидарә органнары структурасын, жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен (жирле үзидарәнен сайланулы вазыйфай затларын сайлау вәкаләтләрен, вәкаләтләрен һәм тәртибенән тыш) үзгәртү турындагы депутатлар Советы карары, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында » 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган очраклардан тыш, күрсәтелгән карарны кабул иткән депутатлар Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә».

5 Статья. Авыл жирлегененң жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Жирлекнең жирле әһәмияткә ия булган мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, жирлек бюджеты үтәлеше турында отчет төзү һәм раслау;;

2) жирлек салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;;

3) жирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итү, алардан файдалану һәм алар белән эш итү;;

4) жирлек чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә электр, жылылык, газ һәм халыкны су белән тәмин итү, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыру.;

5) жылылык белән тәмин итүнең бәя зоналарында бердәм жылылык белән тәмин итүче оешма тарафыннан жылылык белән тәмин итү системасының үсеше, ышанычлылыгын һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өчен кирәкле һәм аның өчен билгеләнгән "Жылылык белән тәмин итү турында" Федераль законда билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жылылык белән тәмин итү схемасында жылылык белән тәмин итү объектларын төзү, үзгәртеп кору һәм (яки) модернизацияләү чараларын үтәүгә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру";

6) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегенә һәм аларга юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, парковкалар (парковка урыннары) булдыруны һәм аларның эшчәнлеген тәмин итүне кертәп, жирле эһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.;

7) жирлектә яшәүче һәм торак урыннарына мохтаж аз керемле гражданны торак урыннары белән тәмин итү, муниципаль торак фонды төзелешен һәм аны карап тотуны оештыру, торак төзелеше өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен, шулай ук торак законнары нигезендә жирле үзидарә органнарының башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

8) халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру.;

9) терроризмны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләренең нәтижәләрен минималләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнашу;

10) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру.;

11) жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

12) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янғын куркынычсызлыгы чараларын тәмин итү.;

13) жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

14) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, китапханә фондларының сакланышын тәмин итү һәм комплектлау;

15) жирлек халкының ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру.;

16) жирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, жирлек территориясендә

урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау;

17) жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыру, жирлектә халык сәнгать һөнәрчелеген саклауда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу.;

18) жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спортын һәм массакуләм спортны үстерү өчен шартлар тәэмин итү, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндрерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру.;

19) жирлек халкының массакуләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның массакуләм ял итү урыннарын, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле үтүен тәэмин итүне оештыру.;

20) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

21) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

22) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

23) жирлек территориясен төзекләндрерү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен контрольдә тоту, күрсәтелгән Кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндрерүне оештыру, шулай ук шәһәр урманнарын, авыл жирлегә чикләрендә урнашкан махсус сакланыла торган табигать территорияләре урманнарын куллану, саклау, яңадан торгызуны оештыру.;

24) жирлекнең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, жирлекнең генераль планнары нигезендә территорияне планлаштыру буенча документларны раслау, төзелешкә рөхсәтләр бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очрактан тыш), жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә, үзгәртеп корганда, файдалануга тапшыруга рөхсәт бирү, жирлекнең резервлау һәм муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләрен алу, жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гәмәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрактарда, биналарны, корымаларны карау һәм мондый тикшерү барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирү, индивидуаль торак төзелеш объектын яки бакча йортын төзү яки реконструкцияләү турындагы белдерүдә күрсәтелгән хәбәрнамәнең туры килүе турында хәбәрнамә жиберү (алга таба -) - планлаштырылган төзелеш турында хәбәрнамә) жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеш объектын яисә бакча йортын параметрларының билгеләнгән параметрларына һәм урнаштыруга рөхсәт ителүенә, планлаштырыла торган төзелеш параметрларының планлаштырылган төзелеш турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән параметрларның билгеләнгән параметрларга һәм (яки) жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеш объектын яки бакча йортын урнаштыруга рөхсәт ителмәве турында хәбәрнамә, индивидуаль торак төзелеш яисә үзгәртеп корылган йорт яисә төзелгән йортның шәхси торак төзелеш объектларын яисә жирлек территорияләрендә урнашкан жир кишәрлекләрендә бакча йортларын төзегәндә яки реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеш эшчәнлегенә турындагы закон таләпләренә туры килүе яки туры килмәве турында хәбәрнамәләр, Россия Федерациясе гражданның законнары нигезендә үз

белдеге белән төзелгән бинаны сүтү турында Карар кабул итү, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдэләре, территорияне планлаштыру документлары яки федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләр (алга таба да шулай ук) билгеләнгән рөхсәт ителгән төзелеш, капитал төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләүнең рөхсәт ителгән чик параметрларына туры китерү турында карарлар (алга таба-федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләр) - билгеләнгән таләпләргә туры китерү), максатчан билгеләнеше буенча кулланылмый торган яисә Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген алу, үз белдеге белән төзелгән бинаны сүтү яки аны билгеләнгән таләпләргә туры китерү турындагы карарны Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда билгеләнгән таләпләргә туры китерү);;

25) адресация объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл чөлтәре элементларына (федераль эһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк эһәмиятендәге яки муниципаль ара эһәмияттәге, муниципаль районның жирле эһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш) исемнәр бирү, жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару, мәгълүматны Дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

26) ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

27) территориаль саклау һәм гражданның оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын оештыру һәм тормышка ашыру;

28) жирлек территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формировауны оештыру һәм аларның эшчәнлеген оештыру.;

29) су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

30) жирлек территориясендә дөвалау-сәламәтләндрү жирлекләрен һәм жирле эһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук жирле эһәмияттәге махсус сакланыла торган табигый территорияләрдән файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне тормышка ашыру;

31) авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшкүарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру.;

32) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләр чараларын оештыру һәм тормышка ашыру;

33) Россия Федерациясенә су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчәсе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, алардан файдалану чикләүләре турында халыкка мәгълүмат бирү.;

34) Муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

35) жәмәгәт тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

36) жирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә эш урыны бирү;

37) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр

тарафыннан күрсәтелгән вазыйфа буенча вазыйфалар башкару чорына торак урыны бирү;

38) «коммерциячел булмаган оешмалар турында»1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү.

39) жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир участкалары булдыру өчен кирәкле эшләр башкаруны тәмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткөрү.;

40) жирлек чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыру

41) "күчәмсез мөлкәтнең дәүләт кадастры турында" 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнашу.

6 Статья. Жирлекләрнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен жирле үзидарә органнарының хокуклары

Жирлекнең жирле үзидарә органнары хокуклары:

1) жирлек музейлары булдыру;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкару.;

3) опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне тормышка ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләрнең хокукларын тормышка ашыру белән бәйлә эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыру.;

5) жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм чараларны тормышка ашыру;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү буенча чараларны оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;

7) муниципаль Янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру.

9) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм итүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләренә оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү.

11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан гражданның торак урыннары бирү.;

12) жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлек алып бару;

13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру";

14) инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнган затларның Физик культурасын һәм адаптив спортны үстерүгә ярдәм күрсәтү.;

15). "кулланучылар хокукларын яклау турында"1992 елның 7 февралендәге 2300-І номерлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары башка мәсьәләләргә хәл итәргә, башка дәүләт вәкаләтләрен («Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган) тормышка ашыруда катнашырга хокуклы, әгәр бу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелмәгән башка мәсьәләләргә хәл итәргә хокуклы., (икенче абзац 2013 елның 16 октябрендәге 79-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы белән кертелде, 2013 елның 16 октябрендәге 79-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә)

7 Статья. Жирлекнең муниципальгара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципальгара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм Татарстан Республикасының жирле үзидарә турындагы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

8 Статья. Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирлекнең жирле үзидарә органнары белән үзара мөнәсәбәтләргә дәүләт хакимияте органнары аша гамәлгә ашырыла:

1) жирлекнең социаль-иқтисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын тормышка ашыруда жирле үзидарә органнарының катнашуы.;

2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында килешүләр (килешүләр) төзү.;

3) даими йә вакытлыча Координация, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнарын булдыру.;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән башка төр хезмәттәшлек рәвешләре.

9 Статья. Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу

Жирлектә муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына карата таләпләрне, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләүне, муниципаль хезмәт үтү шартларын һәм тәртибен дә кертәп, «Россия

Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы Кодексы, муниципаль хезмәт турында жирлек Советы тарафыннан расланган Нигезләмә һәм жирлекнең муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘДӘ ХАЛЫКНЫҢ ТУРЫДАН-ТУРЫ ТОРМЫШКА АШЫРУЫ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУЫ ФОРМАЛАРЫ

10 Статья. Жирле үзидарәдә халыкның турыдан-туры тормышка ашыруы һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы формалары

Жирлек халкы турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыра һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге формаларда катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) депутатны, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) жирлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданнарның хокукый инициативасы;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарә;
- 7) ачык тыңлаулар;
- 8) гражданнар жыелышы;
- 9) гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 10) халык жыены;
- 11) гражданнарны сораптыру;
- 12) жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
- 13) Ижтимагый (консультатив) советлар булдыру;
- 14) жирле үзидарә органнарына гражданнарның мөрәжәгатъләре;
- 15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

11 Статья. Жирле референдум

1. Жирле референдум федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә халыкның турыдан-туры жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү максатыннан үткәрелә.

2. Жирле референдум 2002 елның 12 июнендә кабул ителгән «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм 24.03.2004 ел, № 23-ЗРТ «жирле референдум турында» гы Татарстан Республикасы законнда, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми

принциплары турында»2003 елның 6 октябрдә кабул ителгән 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып, жирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.

Гражданның жирле референдумда катнашу хокуклары гарантияләре, шулай ук жирле референдумны әзерләү һәм уздыру тәртибе Федераль закон һәм аның нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясе субъектлары законнары белән билгеләнә.

3. Жирле референдумда яшәү урыны жирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданны катнаша ала. Россия Федерациясе гражданны жирле референдумда яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә катнашалар.

4. Жирле референдум билгеләү турында карар жирлек Советы тарафыннан инициатива буенча кабул ителә:

1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданны;

2) сайлау берләшмәләре, уставлары сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашуну күздә тоткан һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән башка иҗтимагый берләшмә;

3) жирлек Советы һәм жирлек башкарма комитеты житәкчесе, алар тарафыннан күрсәтелгән эшләр.

5. Жирле референдумны гражданны, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча билгеләү шарты булып, әлеге инициативаны хуплап имзалар жыю тора, аларның саны Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә һәм Федераль закон нигезендә жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар саныннан 5 проценттан артмый.

6. Референдум үткәрү инициативасы жирлек Советы һәм авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе белән берлектә жирлек Советы карары һәм жирлек башкарма комитеты житәкчесе карары белән рәсмиләштерелә.

7. Жирлек Советы Жирле референдум үткәрү инициативасы белән чыгу турында документлар кергән көннән соң 30 көн эчендә жирле референдум билгели.

Әгәр жирле референдум билгеләнмәгән булса, референдум гражданны, сайлау берләшмәләре, жирлек башлыгы, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яки прокурор мөрәҗәгатьләре нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд тарафыннан билгеләнгән жирле референдум жирлек сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткәрүне тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә башкарма органы яисә жирле референдум үткәрүне суд йөкләгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Тавыш бирү нәтиҗәләре һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфай затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән устав белән билгеләнгән вәкаләтләренә чикләү нигезендә карарның үтәлешен тәмин итәләр.

11. Жирле референдум үткөрү турындагы карар, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карар федераль законнар нигезендә суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

12 Статья. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә яшерен тавыш бирүдә жирлек Советына депутатлар сайлау максатыннан үткәрелә.

2. 18 яшькә житкән һәм сайлау хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданы жирлек Советы депутаты итеп сайлана ала.

3. Муниципаль сайлаулар жирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар 90 көннән дә соңга калмыйча һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Күрсәтелгән карар массакуләм мәгълүмат чараларында аны кабул иткән көннән алып 5 көннән дә соңга калмыйча рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

Вакытыннан алда сайлаулар билгеләгәндә әлегә статьяда күрсәтелгән сроклар кыскартылырга мөмкин, әмма кимендә өчтән бере.

Федераль законда билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар жирлек сайлау комиссиясе яки суд тарафыннан билгеләнә.

4. Муниципаль сайлауларны эзерләү һәм үткөрү сайлау комиссияләренә аларның компетенциясе чикләрендә йөкләнә.

5. Жирлек Советы депутатларын сайлау 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы 67-ФЗ номерлы Федераль Законда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

6. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегең уртача нормасы нигезендә барлыкка килә торган бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын жыйган теркәлгән кандидат сайланган дип таныла.

Әгәр жирлек Советы депутатларын сайлауда бер мандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, сайлаулы дип тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 процент тавышын жыйган кандидат санала. Теркәлгән кандидатлар алган тавышларның тигез санында элек теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советына депутатлар сайлау нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка хәбәр ителергә) тиеш.

13 Статья. Авыл жирлеге Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, гамәлдәге законнар һәм устав белән билгеләнгән нигезләр һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

2. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезлэре булып, депутатның аңа ышанычын шик астына куя торган һәм депутат вазыйфаларын яисә жирлек башлыгы вазыйфаларын үтәмәүдә, депутат, жирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуда һәм Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукый актларын суд тәртибендә расланган хокукка каршы конкрет карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмавы) тора., һәм башка муниципаль норматив хокукый актлар.

3. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы белән үткәрелә.

4. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу һәм гражданнарның имзаларын жыю буенча тавыш бирү үткәрү инициативасын тәкъдим итү өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия булган кимендә 10 кешедән торган инициатив төркем оештырыла.

5. Инициатив төркем авыл жирлеге сайлау комиссиясенә инициатив төркемне теркәү үтенече белән мөрәжәгать итә. Инициативалы төркем үтенечнамәсендә депутатның үзенә чакыртып алу өчен нигез булып торган конкрет хокукка каршы карары яисә гамәл кылмавы (гамәл кылмавы) күрсәтмәсе булырга тиеш, аның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, паспорт яисә граждан паспорттын алмаштыручы документның сериясе, номеры һәм датасы, аны биргән органның исеме яки коды күрсәтелгәргә тиеш, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исеменнән жирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның яшәү урыны күрсәтелгән булырга тиеш. Инициатив төркем үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы Карары яки гамәле (гамәл кылмавы) расланган суд карары куелырга тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, авыл жирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү уздыру инициативасын хуплау өчен имзалар жыю, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып, жирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

8. Жирлекнең сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгәндә тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез сыйфатында күрсәтелә торган хәлләр турында аңлатмалар бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат алдан, сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышлары үткәрелгән көнгә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча, аларны үткәрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Жирлек Советы депутаты тавыш бирүне уздырганда, аның чакыртып алуы буенча агитация алып бару хокукына ия, ул сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен

нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр уңаеннан аңлатмалар бирү максатларында инициатив төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлешен чакыртып алган өчен тавыш бирсә, ул чакыртып алынган дип санала.

11. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми рәвештә бастырылырга тиеш (халыкка хәбәр ителергә).

12. Жирлек сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми йомгак ясаганнан соң 5 көн эчендә инициативалы төркемгә, жирлек советына һәм жирлек Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре турында язмача хәбәр итә.

14 Статья. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның чикләрен үзгәртүгә ризалыгын алу, жирлекне үзгәртеп кору максатыннан үткәрелә.

2. Жирлек чикләрен үзгәртү, авыл жирлеген үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясендә бер өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән очракларда үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм 2002 елның 12 июнендәгә «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законында «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда жирлек яисә сайлау хокукына ия жирлекнең яртысыннан артыгы катнашса, үткәрелгән дип санала. Авыл жирлеге чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, жирлекне үзгәртеп кору, күрсәтелгән үзгәрешләр өчен, үзгәртеп кору тавыш бирүдә катнашкан жирлекнең яки жирлекнең бер өлешендәгә халыкның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

Статья 15. Гражданның хокукый инициативасы

1. Гражданның әлеге Уставта һәм жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә хокукый ижат итү инициативасына хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия булган, сайлау хокукына ия булган, сайлау хокукына ия булган жирлек халкының 3 проценттан артмаган инициатив төркеме хокукый инициатива белән чыгыш ясарга мөмкин.

3. Хокукый инициативаны гамәлгә ашыру максатларында гражданнар хокукы:

- гражданнарның яшәү (эш) урыны буенча жыелышларын һәм хокукый актлар чыгару инициативасы турында фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка күмәк чараларны оештырырга һәм үткәргә;

- хокукый инициативаны тәкъдим итүгә ярдәм итүгә имза жыю буенча инициативалы төркемнәр булдырырга.;

- авыл жирлегендә яшәүчеләр арасында имзалар жыю һәм агитация алып бару.

4. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнарга хокукый инициативаны тормышка ашыруда ярдәм итәргә бурычлы.

5. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты авыл жирлеге Советы тарафыннан аның ачык утырышында, жирлек башлыгы яисә муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан, әлеге Уставта билгеләнгән компетенциясе нигезендә, аны керткәннән соң өч ай эчендә мәжбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты караганда, гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен баян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты карау процедурасы тиешенчә жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының, муниципаль район Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау нәтижеләре буенча кабул ителгән дәлилләнгән карар рәсми рәвештә аның инициатив төркемен керткән гражданнар игътибарына житкерелергә тиеш.

Статья 16. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Жирлектә территориаль ижтимагый үзидарә гражданнар жыелышлары һәм конференцияләре үткәрү юлы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнарын булдыру юлы белән турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күп фатирлы торак йорт подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; жирлек чикләрендә гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре жирлек Советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча шәһәр жирлегендә территориаль ижтимагый үзидарә турында жирлек Советы тарафыннан расланган нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория шундый ук башка территория составына керә алмый.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукый рәвешендә дәүләт теркәве узарга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенң максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын формалаштыру, туктату тәртибе, вәкаләтләре вакыты;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы, әгәр анда уналтынчы яшькә житкән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән бер өлеше катнашса, вәкаләтле санала.

Гражданнарның территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча конференциясе, әгәр анда сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, Тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән бере катнаша ала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар жыелышының, конференцияләренң аерым вәкаләтләренә керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенң төп юнәлешләрен билгеләү.;

5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау.;

6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары:

1) Тиешле территориядә яшәүче халыкның мәнфәгатьләрен тәкъдим итәләр;

2) гражданнар жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) Тиешле территориядә яшәүче гражданнарның, күрсәтелгән гражданнарның акчалары хисабына, шулай ук, жирлек бюджеты акчаларыннан файдаланып, муниципаль район Башкарма комитеты белән килешү нигезендә социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеге алып бара алалар.;

4) жирле үзидарэ органнарына (жирлек Советы, жирлек башлығы һәм муниципаль район Башкарма комитеты) әлеге органнар һәм жирле үзидарэ вазыйфаи затларының күрсәтелгән актларны кабул итү компетенциясенә кертелгән вәкаләтләренә кертелергә тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

17 Статья. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарэ учреждениесе максатыннан, авыл жирлеге халкы, жирле үзидарэ органнары инициативасы белән территориаль ижтимагый үзидарэ Уставы проектын эшләүне һәм территориаль ижтимагый үзидарәне тормышка ашыру күздә тотылган территориаль ижтимагый жирле үзидарэ органнары территориясендә яшәүче гражданныр жыелышын чакыруны оештыра торган инициатив төркем оештырыла.

2. Гражданныр жыелышы жирлек территориясендә территориаль ижтимагый үзидарэ булдыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү белән бәйле мәсьәләләр буенча жирлек Советында гражданныр жыелышын тәкъдим итү вәкилен (вәкилләрен), вәкилен (вәкилләрен) билгели.

3. Территориаль ижтимагый үзидарэ территориаль ижтимагый үзидарэ территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү вакытыннан бирле жирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

18 статья. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү өчен вәкаләтле вәкил (Вәкаләтле вәкил), гражданныр жыелышы жирле үзидарэ башлығына тапшырыла:

1) гражданныр жыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү турында гариза;

2) Территориаль ижтимагый үзидарэ төзү турында Карар кабул ителгән гражданныр жыелышының беркетмәсе, анда территориаль ижтимагый үзидарәнең фамилиясен, исемн, атасының исемн, туу датасын, сериясен, паспорт яки гражданныр паспортын алмаштыручы документны бирү номерын һәм датасын, вәкаләтле һәр вәкилнең яшәү урынын күрсәтеп, территориаль ижтимагый үзидарэ төзү турында Карар кабул ителде.;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ Уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турында таләп рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә, исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп, документлар алуда расписка бирелә.

3. Жирлек башлығы территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән алып ике атна эчендә аның уставын теркәү

яки теркәүдән баш тарту турында жирлек Советы Карары проекты алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм жирлек Советы утырышында киңәш биру тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Жирлек советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында Карар кабул итә, әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документлар жирлек башлыгы тарафыннан алынганнан соң 30 көн эчендә кабул ителә. Баш тарту теркәү устав булырга тиеш мотивирован.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнарына, жирлек Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларга каршы килү тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүнең максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча баш тарту рөхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча өч көн эчендә рәсми рәвештә гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә (вәкилләренә) житкерелергә тиеш.

9. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турындагы тамга белән, гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенчесе жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр, әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә, жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

19 Статья. Жәмәгать тыңлаулары

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары турында фикер алышу өчен, район халкы катнашында жирле Совет,

2. Халык тыңлаулары халык, жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә. Халык яки жирлек Советы инициативасы белән үткәрелгән тыңлаулар жирлек Советы тарафыннан, ә жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына чыгарга тиеш:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставка Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында төгәл тасвирлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очрактан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) муниципаль берәмлекнең социаль-иқтисадый үсеше стратегиясе проекты;

4) жирлекне үстерү планнары һәм программалары проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдэләре проектлары, территорияләрне планлаштыру проектлары һәм территорияләрне ызанлау проектлары (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрактардан тыш), территорияләрне төзекләндерү кагыйдэләре проектлары, шулай ук жир кишәрлекләрен яки капитал төзелеш объектларын файдалануның шартлы рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү мәсьәләләре, рөхсәт ителгән төзелеш, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләүнең чик параметрларыннан читләштерү мәсьәләләре, Жир биләмәләреннән файдалану һәм төзелешнең расланган кагыйдэләре булмаганда, жир кишәрлекләрен һәм капитал төзелеш объектларын башка төргә куллануның рөхсәт ителгән төрен үзгәртү мәсьәләләре;

5) " Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән йә гражданныр жыеннарында белдерелгән жирлек халкының ризалыгын алу таләп ителә.

4. Гавами тыңлаулар үткәру турындагы карар, әгәр гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын караганчы 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Гавами тыңлаулар үткәру вакыты һәм урыны һәм тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты күрсәтелгән ачык тыңлаулар үткәру турындагы карар, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга (халыкка хәбәр ителергә) тиеш.

6. Халык тыңлауларын үткәру турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткәру көненә кадәр район халкы жирлек башлыгына гавами тыңлауларга чыгарылучы мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актының гавами тыңлауларына чыгарылучы проектына төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Жирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр халык алдында тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Гавами тыңлаулар, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Ачыктан-ачык тыңлаулар авыл жирлегендә яшәүче теләсә кайсы кеше халык алдында тыңлауларда катнашырга хокуклы белгечләр, экспертлар чакырып үткерелә.

8. Халык тыңлауларын үткәру нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри карап тикшерелергә тиешле, алар вәкаләтләренә муниципаль норматив хокукый акт проектын гавами тыңлауларга кабул итү кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтижәләре, кабул ителгән карарларның дәлилленгән нигезләнешен дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга (халыкка хәбәр ителергә) тиеш.

10. Гавами тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан расланган гавами тыңлаулар турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

20 Статъя. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазыйфаи затлары эшчәнлегә турында халыкка мәгълүмат бирү, жирлек территориясендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру өчен гражданнар жыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар жыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар жыелышы жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә органнары, Тиешле территориядә яшәүче һәм әлегә территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләре, гражданнарның 10 проценттан да ким булмаган төркемнәренәң язма тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар жыелышын уздыру турындагы тәкъдимдә жыелышны үткәрү вакыты һәм урыны, аны карап тикшерүгә чыгарыла торган мәсьәләләр исемлегә булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелыш үткәрү инициативасы белән бер төркем гражданнар мөрәҗәгать итсә, аларның фамилияләре, исеме, туган көне, яшәү урыны адресы күрсәтелгән.

Жирлек советы гражданнар жыелышын якин арада үткәрү турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек советы гражданнар жыелышын уздырудан аның максатка ярашлылыгы буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын үткәрү вакыты һәм урыны һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр жыелышны үткәрү өчен массакуләм мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләренән, фатир саен йөрөп чыгулардан, белдерүләр һәм мөмкин булган башка чаралардан файдаланып, жыелышка 7 көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

Халык жыелышын эзерләү һәм үткәрүне муниципаль район Башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлегә территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия булган гражданнар катнаша ала. Жыелышта катнашырга хокуклы гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлауларны үткәргәндә файдаланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә булган һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәү исәбе мәгълүматлары нигезендә билгеләнә.

Гражданнар жыелышы, эгэр анда жыелышта катнашырга хокуклы гражданнарның өчтэн бер өлеше катнашса, вәкаләтле санала.

Жыелышның карарлары жыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәнен вазыйфаи затларына мөрәжәгать итә ала, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар жыелышы уздырырга вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә уставы тарафыннан аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнен вазыйфаи затлары тарафыннан, мөрәжәгатьләрдә булган мәсьәләләргә хәл итү компетенциясенә кертелгән, язма жавап жибереп, мәжбүри каралырга тиеш.

11. Гражданнар жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлегә Устав һәм жирлек Советының норматив хокукий акты, территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыелышының нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай вакыт эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

21 Статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлектәге барлык халык вәкилләренен фикерен ачыклау очрагында үткәрелә. Жирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышларын чакыру кыен булган очрақларда, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар жыелышында катнашу хокукына ия кешеләр саны 100 кешедән артып киткән очрақларда үткәрелә.

2. Гражданнарны (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатларны сайлау тәртибе әлегә Устав, жирлек Советының норматив-хокукий акты, территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Халык конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Авыл жирлеге Советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) вәкаләтле санала, эгәр анда сайланган гражданнарның жыелышларында кимендә өчтән икесе катнаша, ул

Тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән бер өлешен тәшкил итә. Конференция карарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашкан делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай вакыт эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

22 Статья. Халык жыены

1. Гражданнар жыены жирле үзидарә халкы тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашырылу һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуының рәвеше булып тора.

2. Гражданнар жыены «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» гы Федераль законда һәм Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының Менделеевск шәһәр Советы карары белән расланган «Менделеевск шәһәре «муниципаль берәмлегендә гражданнар жыенын үткәрүне әзерләү тәртибе турында» гы Положение нигезендә үткәрелә.

3. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очракларда гражданнар жыены үткәрелә:

1) күрсәтелгән торак пунктның территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертүгә китерә торган жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пункттагы (аның составына әлеге торак пункт керә));

2) әлеге торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

4. Гражданнар жыены 10 кешедән дә ким булмаган сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләр төркеме инициативасы белән муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан чакырыла ала.

5. Жыен башлангычын хуплау өчен жыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия булган, даими яки нигездә яшәүче, торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар саныннан 5 процент тәшкил итә, әмма 25тән дә ким булмаска тиеш.

6. Муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены муниципаль берәмлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены жирлек Советы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләргә гражданнар жыенын үткәрү вакыты һәм урыны турында алдан ук хәбәр ителә, Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районының "Менделеевск шәһәре" муниципаль берәмлегендә гражданнар жыенын үткәрүне әзерләү тәртибе турында " нигезләмәдә билгеләнгән тәртип нигезендә гражданнар жыенын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый акт проекты һәм материаллар белән алдан ук танышалар.

8. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый акт булып тора, муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

Статья 23. Опрос граждан

24 Статья. Жирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләргә халык фикер алышуына чыгару турындагы карар жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы яки Тиешле территориядә яшәүче гражданның таләбе буенча жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча башка материаллар аларны халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, жирлек халкына жиберелә, халык белән танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка житкерелә.

3. Мәсьәләне халык фикер алышуына чыгару белән бер үк вакытта жирлек советы фикер алышу барышында кергән тәкъдимнәргә һәм искәртмәләргә карау буенча эшнә оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, әлеге максат өчен махсус комиссия төзиләр.

4. Жирлек Советы муниципаль хокукый акт проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына куелган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек советына жиберелә.

6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижеләре турында халыкка хәбәр ителә.

25 Статья. Жирлекнең ижтимагый (консультатив) советлары

1. Гражданның һәм жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәэмин итү өчен, жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшлөгәндә һәм тормышка ашырганда халык ихтияжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында жирлекнең ижтимагый советы оештырыла.

2. Жирлекнең ижтимагый советы шәһәр халкының, ижтимагый берләшмә һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның үз теләге белән үз эшчәнлегендә катнашу нигезендә формалаша.

3. Жирлекнең ижтимагый советын формалаштыру тәртибе, вәкаләтләре, аның утырышларын үткөрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, мәгълүмат бирү,

консультация бирү һәм жирлекнең ижтимагый советы эшчәнлегенә булышлык күрсәтү буенча жирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы, аны тарату процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлекнең башка мәсьәләләре жирлек Советы тарафыннан расланган Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка ижтимагый (консультатив) Советлар, аларның карарлары нигезендә, жирле үзидарә органнары каршында барлыкка килергә мөмкин.

5. Ижтимагый (консультатив) советларда эш ижтимагый башлангычларда башкарыла.

26 Статья. Авыл жирлеге жирле үзидарә органнарына гражданның мөрәҗәгатьләре

1. Гражданның жирле үзидарә органнарына шәхси һәм коллектив мөрәҗәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданның мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясендә гражданның мөрәҗәгатьләрен карау тәртібе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль Законда, «Татарстан Республикасында гражданның мөрәҗәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртіптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданның мөрәҗәгатьләрен карау тәртібен һәм срокларын бозган өчен Жирле үзидарәнең вазыйфалары затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы.

27 Статья. Жирлек халкының турыдан-туры башкаруы һәм аны тормышка ашыруда катнашуының башка формалары

1. Әлеге Уставта федераль законнар нигезендә халык тарафыннан жирле үзидарәне гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы белән бергә гражданның Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы.

2. Жирлек халкының турыдан-туры жирле үзидарәне тормышка ашыруы һәм халыкның жирле үзидарәне башкаруда катнашуы законлылык, иреклелек принципнарына нигезләнгән.

Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә органнары халыкка турыдан-туры жирле үзидарә башкаруда һәм халыкның жирле үзидарәне тормышка ашыруда катнашуына ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

28 Статья. Жирлек советы - жирлекнең жирле үзидарә вәкилләкле органы

1. Жирлек Советы Жирле үзидарәнең даими эшләүче коллегияль вәкиллекле органы булып тора.

2. Авыл жирлеге Советының рәсми исеме-Менделеевск шәһәр Советы Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре срогы-5 ел.

4. Жирлек советы жирлек халкына хисап тота һәм контрольдә тотат.

5. Жирлек советының үз исеме язылган мөһер, бланклары бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итү өчен чыгымнар жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясенә туры китереп аерым юл белән карала.

29 Статья. Жирлек Советы Составы

1. Жирлек Советы муниципаль сайлауларда бер мандатлы сайлау округлары буенча сайланучы 15 депутаттан тора.

2. Авыл жирлеге советы составына билгеләнгән депутатларның өчтән икесеннән дә ким булмаган өлешен сайлау буенча хокуклы.

3. Авыл жирлеге Советы депутатлары санын арттыру яки киметү белән бәйле рәвештә жирлек Советы депутатлары санын арттыручы яисә киметүче үзгәрешләр, күрсәтелгән үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акты кабул иткән жирлек Советы вәкаләтләре вакыты чыккач, үз көченә керә.

30 Статья. Жирлек Советы депутаты статусы

1. Авыл жирлеге Советы депутаты вәкаләтләре аны сайлаган көннән башлана һәм яңа чакырылыш авыл жирлеге Советы эшли башлаган көннән башлана.

2. Жирлек Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очрактан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә алып бара.

3. Жирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырыла.

4. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган, шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен үз эченә алган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә бурычлы:

1) депутат статусын жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә аның шәхсэн яисә аның якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләренә хәл иткәндә йогынты ясау өчен файдаланмаса;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уята алырлык үз-үзеңне тотудан, шулай ук аның абруена яки жирлек Советы абруена зыян китерә торган низаглы хәлләрдән качудан тыелырга;

3) мәнфәгатләр каршылыгы барлыкка килү куркынычы булганда-шәхси кызыксынуы депутат вазыйфаларының объектив үтәлешенә тәэсир иткәндә яки йогынты ясарга мөмкин булган очракта - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә

һәм аның әлеге мәнфәгатьләр каршылыгын булдырмауга яки жайга салуга юнәлтелгән карарын үтәргә.;

4) жирлек Советында билгеләнгән Халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә.;

5) депутат эшчәнлегенә белән бәйлә булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә аңа билгеле булган белешмәләргә таратырга һәм кулланмаса.;

6) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) алмаса.

5. Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы жирлек Советы депутаты хокуклы түгел:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшмәкәрлек эшчәнлегенә белән шөгыйльләнергә, коммерциячел оешма белән идарә итүдә яки коммерцияле булмаган оешма белән (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советы идарәсендә, башка муниципаль берәмлекләр берләшмәләрендә, сәяси партиядә, Профсоюзда билгеләнгән тәртиптә теркәлгән катнашудан, съездда (конференциядә) яки башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез милек милек милекчеләр ширкәтләренең гомуми жыелышында катнашудан тыш), Россия Федерациясе Президенты яки Россия Федерациясе Хөкүмәте акты нигезендә оешманың коллегиаль органы эшчәнлегендә түләүсез катнашудан тыш; муниципаль хокукый актлар нигезендә, муниципаль берәмлек исеменнән муниципаль милектә булган акцияләр (устав капиталында катнашу өлеше) белән идарә итү вәкаләтләрен гамәлгә кую тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә, гамәлгә куючы (акционер, катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешманың идарә һәм ревизия комиссиясе органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тапшыру; федераль законнарда каралган башка очракларда;

2) мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә. Шулар ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, Россия Федерациясенең халыкара килешүендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, бары тик чит дөүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданныгы булмаган затлар хисабына гына финанслана алмый.;

3) Россия Федерациясенең халыкара килешүендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә итү органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның башка органнары һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

6. Жирлек Советы депутаты 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы "Коррупциягә каршы тору турында" Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә тиеш. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре "коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, "дөүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка

затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "аерым категория затларга счетлар (кертемнәр) ачуны һәм ия булуны тыю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, чит ил банкларында акчалар һәм кыйммәтләр саклауны, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану".

Статья 31. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук предприятие, оешма коллективлары, дәүләт органнары һәм аның сайлау округы территориясендә урнашкан башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм алар алдында хисап тотта.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елына кимендә бер тапкыр хисап тотта, аларны жирлек советы эше турында даими рәвештә хәбәр итә, шулай ук айга кимендә бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дәрәс һәм үз вакытында хәл итәргә бурычлы.

32 Статья. Яңа сайланган жирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш авыл жирлегә Советы беренче утырышка жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Сайлаулардан соң беренче утырыш авыл жирлегә башлыгы тарафыннан, ә ул булмаганда - жирлек сайлау комиссиясе тарафыннан чакырыла.

2. Сайлаулардан соң беренче утырышны авыл жирлегә Советының яңа башлыгы сайланганчы иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

33 Статья. Жирлек Советы Компетенциясе

1. Жирлек Советы компетенциясендә:

- 1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр кертү;
- 2) законнар нигезендә жирлек территориясендә мәжбүри кагыйдәләр билгеләү;;
- 3) жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәләше турында отчет бирү.;
- 4) салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә жирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү;
- 5) жирлекнең социаль-иқтисадый үсеше стратегиясен раслау.;

6) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау.;

7) жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициатива тәкъдим итү.;

8) жирлек Советына депутатлар сайлауны билгеләү һәм сайлау округлары схемасын раслау.;

9) жирле референдум билгеләү;

10) жирлек башлыгын сайлау;

11) жирлек башлыгы урынбасарын сайлау;

12) жирлек Советы депутатлары арасыннан муниципаль район Советына вәкил сайлау;

13) жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую;

14) жирлекнең чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү;

15) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

16) жирлектәге муниципаль милектәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; жирлек Советы тарафыннан килешенеп яки расланганнан соң читләштерелгән муниципаль милек төрләре исемлеген билгеләү.;

17) муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук федераль законнарда каралган очраклардан тыш, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәт күрсәтүләренә тарифларны билгеләү тәртибен билгеләү.;

18) жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек итү оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү.;

19) жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәмин итү тәртибен билгеләү.;

20) жирлекнең контроль-хисап органы формалаштыру;

21) жирлек башлыгын отставкага жиберү турында Карар кабул итү;

22) жирле үзидарә органнары һәм район жирле үзидарә органнарының жирле үзидарә органнарына тапшырылган вәкаләтләрнең үтәлешен тәмин итү, жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрнең үтәлешен контрольдә тоту.»;

23) жирлекнең территорияль планлаштыру документларын, жирлекнең шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативларын, Жир биләмәләреннән файдалану һәм жирлек территориясендә төзелеш алып бару кагыйдәләрен, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау.;

24) жирлек территориясендә урамнарға һәм торак пунктларның башка өлешләренә исем бирү һәм исем бирү мәсьәләләрен хәл итү.;

25) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү.;

26) муниципаль махсулаштырылган торак фондыннан торак биналар бирү тәртибен билгеләү.;

27) территорияль ижтимагый үзидарә органнарына жирлек бюджетыннан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү.;

28) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерцияле булмаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

29) үз массакүләм мәгълүмат чараларын оештыру;

30) жирлек Уставына һәм жирлек Советы карарларына аңлатма бирү;

31) үз эшчәнлегенә оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү һәм жирлек Советы регламентын кабул итү;

32) жирлек Советы Аппараты турында нигезләмәне раслау;

33) коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларны жайга салу тәртибен (электр һәм (яки) жылылык белән тәмин итү өлкәсендә товарлар һәм хезмәтләр житештерүче оешмаларның товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларны), коммуналь инфраструктура системасына тоташтыру өчен тарифларны, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тоташтыруга, тарифларга өстәмәләр, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләр билгеләү.;

34) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлекләрнең вәкилләкә органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлегә устав белән жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

35) транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү һәм жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслый.

2. Жирлек советы жирлек башлыгының, муниципаль район Башкарма комитеты Житәкчесенә муниципаль район Башкарма комитеты эшчәнлегенә кагылышлы еллык хисапларын, жирлек башкарма комитеты вәкаләтләрен үтәү өлешендә тыңлый.

34 Статья. Авыл жирлеге Советының эш тәртибе

1. Жирлек советының эш тәртибе әлегә Устав һәм жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Авыл жирлеге Советының төп эш формасы булып аның сессиясе тора, анда жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.

3. Әгәр дә анда сайланган депутатлар саныннан кимендә 50 процент катнашса, жирлек Советы сессиясе вәкаләтле була.

4. Жирлек советының чираттагы сессияләре кирәк булган саен, әмма өч айга кимендә бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш сессияләр жирлек башлыгы яки жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше инициативасы белән чакырыла.

5. Совет сессияләре жирлек башлыгы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы сессиянең вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш сессия - аны үткәргүгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советы сессияләре ачык һәм ачык итеп үткәрелә. Советның ачык сессияләрендә жирлекнең һәр кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очрақларда, жирлек Советы ябык сессияне үткәрү турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда жирлек Советына чакырылган затлар, шулай ук сессиядә закон нигезендә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

7. Жирлек Советының һәр сессиясендә сессия беркетмәсе алып барыла. Сессия беркетмәсенә сессияне үткәрү датасы, урыны һәм вақыты турында мәғлүматлар кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчерелә һәм кабул ителгән барлык карарлар тавыш бирү нәтижәләрен күрсәтеп теркәлә. Сессия беркетмәсенә кул куйганнан соң, жирлек башлығы аның белән жирлектәге һәр кеше таныша ала.

8. Жирлек Советы сессияләрендә һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гамәлгә ашыра. Жирлек Советы сессияләрендә тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Һәр төр тавыш бирүне куллану очрақлары әлеге Устав, жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

35 Статья. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыруны жирлек башлығы башкара.

2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләргә алдан карау һәм эзерләү өчен, депутатлардан, жирлек башлығы һәм аның урынбасарынан тыш, даими яки вақытлы комиссияләр (яки) төзелә ала, күрсәтелгән мәсьәләләргә эзерләү, жирлек советы эшчәнлегенә төп юнәлешләре буенча җаваплы депутатлар билгеләнә ала. Депутат ике даими комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программалар, авыл жирлегә Советы карарлары проектларын эзерләү, жирлек карамагына кертелгән иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен жирлек Советы каршында депутатлар, муниципаль район Башкарма комитеты, Ижтимагый берләшмә, оешма һәм предприятие вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре оештырыла ала.

36 Статья. Жирлек Советының контроль функцияләр башкаруы

1. Жирлек советы авыл жирлегә Советы тарафыннан кабул ителгән норматив-хокукый актларның, жирлек бюджеты үтәлешен, бюджеттан тыш фондларның, жирлекне үстерү программаларының үтәлешен, муниципаль район Башкарма комитеты һәм аның җитәкчесенә жирлек башкарма комитеты вәкаләтләренә үтәлешен контрольдә тоту.

2. Жирлек Советы карары белән жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан закон, әлеге Устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу очрақлары ачыкланган очракта жирлек башлығы депутатлардан әлеге фактларны тикшерү өчен вақытлы контроль комиссияләре төзелә ала.

3. Закон нигезендә, жирлек Советы инициативасы буенча, жирлек башлыклары жирлек бюджеты акчаларынан максатчан файдалану, муниципаль милектән нәтижәле файдалану буенча тикшерү (ревизия) үткәрелергә мөмкин.

Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чаралар үткәрү тәртибе жирлекнең ревизия комиссиясе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Муниципаль район башкарма комитеты, аның җитәкчесе, предприятие, учреждение, оешмалар, вазыйфай затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, законда башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек советы, аның контроль комиссияләре, жирлек Советы депутаты мөрәҗәгатә буенча соратып алына торган мәгълүматны жирлек Советы карамагына тапшырырга, ә законны, муниципаль хокукый актларны бозуларны бетерү һәм гаепле затларны жаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Жирлек советы жирлек башлыгының, муниципаль район башкарма комитеты Җитәкчесенә муниципаль район башкарма комитеты эшчәнлегенә кагылышлы еллык хисапларын тыңлый.

6. Жирлек советы, контроль функцияләр башкарып, муниципаль район Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

37 Статья. Муниципаль район Советына жирлек вәкилен сайлау

1. Менделеевск муниципаль районы Советына ачык тавыш бирү юлы белән авыл жирлегә вәкиле депутатларыннан сайлана.

2. Сайланган дип авыл жирлегә Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат санала.

38 Статья. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин очракта:

1) жирлек советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итүе;

2) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча авыл жирлегә советын роспуска»;

3) Татарстан Республикасы Югары судының әлеге составның жирлек Советы депутатларының хокуксызлыгы турындагы карары үз көченә керү, шул исәптән депутатлар үз вәкаләтләрен туктатуга бәйле рәвештә дә;

4) жирлек үзгәртеп корулар, шулай ук жирлек бетерелгән очракта;

5) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә, жирлекнең муниципаль берәмлек статусын югалту;

6) жирлек чикләрен үзгәртү яки жирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучылар санын 25 проценттан арттыруга;;

7) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу.

2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатлары вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар федераль закон белән билгеләнгән вакытта үткәрелә.

39 Статья. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турындагы карар жирлек башлыгы яки жирлек Советы депутатлары саныннан кимендә яртысы булган депутатлар төркеме инициативасы белән кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзеңне таркату турында Карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:

1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәләше турында отчет раслау чорында;;

3) тавыш бирү уздыру чорында жирлек башлыгын чакыртып алу турында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзеңне таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзеңне таркату сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да кушылырга мөмкин.

4. Үз-үзеңне таркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл жирлеге Советы яки жирлек башлыгы карары буенча жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә ачык тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карауның дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзеңне таркату инициативасының барлык шартлары һәм Нигезләмәләре турында төрле яклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзеңне таркату турындагы карар үз-үзеңне таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзеңне таркату турындагы тәкъдимне кире каккан очракта, үз-үзеңне таркату турындагы тәкъдимне кабат үз-үзеңне таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргәннән соң бер елдан да иртәрәк чыгармаска мөмкин.

40 Статья. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла очракта:

1) үлем;

2) үз теләге белән эштән китү;

3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтсез дип тану;

4) суд тарафыннан вафат булу яки вафатлар дип игълан ителү билгесез.;

5) судның гаепләү карары үз көченә керү;

6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу.;

7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданлыгын туктату - аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланып куелырга, чит ил гражданлыгын алырга яисә аларга Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документны алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданы, чит ил дәүләте гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган чит ил гражданын алырга хокукы., жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;

8) сайлаучыларның бәяләмәләре;

9) жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алмаштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жибәру;

11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәү.;

12) федераль законнарда билгеләнгән башка очрактарда.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-8, 10-12 пунктларында күрсәтелгән очрактарда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турындагы карар, вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килгән чорда – мондый нигез барлыкка килгән көннән соң өч айдан да соңга калмыйча жирлек Советы тарафыннан кабул ителә.

3. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре, әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пункттында каралган очракта, жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

4. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатны өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

41 Статья. Жирлек башлыгы-жирлекнең югары вазыйфай заты

1. Авыл жирлеге башлыгы жирлекнең иң югары вазыйфай заты булып тора.

2. Жирлек башлыгы жирлек Советы итеп сайлана һәм аның рәисе булып тора.

3. Авыл жирлеге башлыгы вазыйфасының рәсми исеме-Татарстан Республикасының Менделеевск муниципаль районы Менделеевск шәһәре башлыгы.

4. Авыл жирлеге башлыгы вазыйфасы буенча Менделеевск муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

42 Статья. Авыл жирлеге башлыгын сайлау тәртибе

1. Әгәр жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, жирлек Советы вәкаләтләре вакытына яңа сайланган жирлек советының беренче сессиясендә ачык тавыш бирү юлы белән сайлана.

Жирлек башлыгын сайлау жирлек Советы депутатлары тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан, шул исәптән жирлек халкы, жәмәгать берләшмәләре, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

2. Жирлек Советы депутаты, аны сайлау өчен жирлек Советы депутатлары саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек Советы депутаты сайланган жирлек башлыгы булып санала.

3. Сайланганнан соң жирлек башлыгы түбәндәге ант бирә::

«Үземә йөкләнгән югары вазыйфаларны башкарганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, жирлек уставын үтәргә, жирлек халкының иминлеген тәмин итү, кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бар көчен һәм белемнәрен куярга ант итәм».

43 Статья. Авыл Жирлеге Башлыгы Статусы

1. Жирлек башлыгы даими нигездә эшли.

2. Менделеевск муниципаль районы Советында даими нигездә авыл жирлеге башлыгы вазыйфасына сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрен бушатмый.

3. Авыл жирлеге башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм Устав нигезендә жирлек халкына һәм жирлек Советына хисап тотта.

4. Жирлек башлыгы жирлек Советы алдында елга бер тапкырдан да ким түгел үз эшчәнлеге нәтижәләре, шул исәптән жирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында хисап тотта.

5. Авыл жирлеге башлыгы хокуклы түгел:

1) Шәхси яисә ышанычлы затлар аша эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шөгыйльләнергә, шулай ук идарә итүче субъект белән (торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларыннан, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларыннан, билгеләнгән тәртиптә теркәлгән күчмәсез милек һәм профсоюз милекчеләре ширкәтләреннән тыш) идарә итүдә катнашырга, әгәр федераль законнарда яки Россия Федерациясе субъекты законнары һәм законнары нигезендә муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә башкасы каралмаган булса, аңа бу оешма белән идарә итүдә катнашырга кушылмаган;

2) мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар хисабына гына финанслана алмый.;

3) Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә итү органнары, Попечительләр яки

Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның башка органнары һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

Жирлек башлыгы 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы "Коррупциягә каршы тору турында" Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәргә тиеш.»

44 Статья. Жирлек Башлыгы Вәкаләтләре

Жирлек Башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек исемнән ышанычнамәсез эш итә; ;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек Советы сессияләрен чакыра һәм аларга рәислек итә, шәһәр Советының чираттан тыш сессиясен чакыруны таләп итәргә хокуклы;

3) әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка житкерә;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;

5) жирлек Советы эшендә хәбәрдарлыкны һәм жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алуны тәэмин итү буенча чаралар күрә;

6) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәжәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

7) жирлек Советы сессияләре беркетмәләрен имзалый;

8) жирлек Советы аппараты эшчәнлегә белән житәкчелекне гамәлгә ашыра;;

9) жирлек Советының контроль вәкаләтләрен тормышка ашыруны координацияли;

10) жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү һәм тоту өчен жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча бүлүчә булып тора;

11) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру буенча жирлек советының хокукый акты кабул итүне оештыра;

12) жирлек жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, жирлек территориясендә эш итүче жирле үзидарә органнары белән үзара бәйләнешен тәэмин итә;;

13) жирлек исемнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары белән килешүләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек турында килешүләр һәм килешүләр төзи;

14) жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә;;

15) жирлек мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә;

16) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;;

17) "Россия Федерациясендә дәүләти - хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында" 13.07.2015 ел, № 224-ФЗ Федераль закон нигезендә муниципаль берәмлек исеменнән чыгыш ясый.";

18) муниципаль-шәхси партнерлык проектын гамәлгә ашыру турында Карар кабул итә;

19) "Россия Федерациясендә дәүләт-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында" 13.07.2015 ел, № 224-ФЗ Федераль законның 18 статьясындагы 2 өлеше нигезендә муниципаль-шәхси партнерлык өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органын билгели.

45 Статья. Жирлек башлыгы урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме белән жирлек Советы тарафыннан депутатлар арасыннан жирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Әгәр жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, жирлек башлыгы урынбасары ачык тавыш бирү юлы белән сайлана.

3. Жирлек Советы депутаты, жирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатлары саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә.

4. Авыл жирлеге башлыгы урынбасары, жирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә, жирлек башлыгы боерыкларын үти, ә ул вакытлыча булмаганда (авыруга яки ялга), йә үз вазыйфаларын вакытыннан алда башкару мөмкин булмаганда, йә суд карары буенча, сак астына алу яки вазифасыннан вакытлыча читләшү рәвешендә процессуаль мәжбүриләштерү чараларын куллана, жирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

5. Жирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен, әлеге Уставның 43 статьясындагы 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, ирекле булмаган нигездә башкара.

6. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге Уставның 40 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

7. Авыл жирлеге башлыгы урынбасары шулай ук жирлек башлыгы инициативасы белән кабул ителгән карары яки жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше булган депутатлар төркеме таләбе буенча да вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

46 Статья. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән эштән китү;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында » 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага жибәрү»;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында » 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфадан читләштерү.»;

5) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтсез дип тану;

6) суд тарафыннан вафатлар дип игълан ителмәгән яки билгесез дип тану;

7) судның гаепләү карары үз көченә керү;

8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданлыгын туктату – аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланып куелырга, чит ил гражданлыгын алырга яисә аларга Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документны алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданы, чит ил дәүләте гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган чит ил гражданын алырга хокукы., жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;

10) сайлаучыларның бәяләмәләре;

11) суд тәртибендә, сәламәтлеге торышы буенча, жирлек башлыгы вәкаләтләрен тормышка ашырырга сәләтсезлекнең билгеләнгән тәртибендә;

12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә, шулай ук жирлек бетерелгән очракта жирлекне үзгәртеп кору.;

13) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә, жирлекнең статусын югалту;

14) жирлек чикләрен үзгәртү яки авыл жирлегенең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучылар санын 25 проценттан арттыруга.;

15) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу;

16) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәү.

17) муниципаль берәмлек башлыгы, жирле администрация һәм муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, ведомство буйсынуындагы оешмалар тарафыннан Кеше һәм граждан хокукларының һәм ирекләренең расасына, милләтенә, теленә, дингә мөнәсәбәтенә һәм башка шартларга бәйле рәвештә дәүләт гарантияләрен бозуга, расачыл, милли, тел яки дини яки дини

билгеләре буенча хокукларны һәм дискриминацияне чикләүгә юл кую., әгәр бу милләтара конфессияара килешүне бозуга китергән һәм милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтлар килеп чыгуга ярдәм иткән икән;

2. Авыл жирлеге башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-11 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча, яңа жирлек башлыгын сайлау жирлек Советының якындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

3. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда алты ай алдан туктатылса, жирлек Советы карары буенча яңа жирлек башлыгын сайлау үткәрелмәскә мөмкин.

V бүлек. ЖИРЛЕК БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

47 Статья. Авыл жирлеге башкарма комитеты - жирлекнең башкарма-бөеру органы

1. Авыл жирлеге башкарма комитеты Жирле үзидарәнең башкарма-идарә итү органы булып тора. Жирлек башкарма комитеты вәкаләтләрен үтәү муниципаль район башкарма комитетына йөкләнә.

48 Статья. Жирлек башкарма комитеты вәкаләтләре

1. Жирлек башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанслар һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проектын эшләүне тәмин итә һәм жирлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясен тормышка ашыра;

- жирлек бюджетының үтәлешен тәмин итә, жирлекнең социаль-икътисади комплекслы үсеше программаларының һәм планнарының үтәлешен оештыра;

- жирлек бюджеты үтәлеше турында отчет, жирлекнең социаль-икътисади комплекслы үсеше программаларының һәм планнарының үтәлеше турында отчет әзерли;;

- жирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик күрсәткечләрне жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дөүләт хакимияте органнарына тапшыруны оештыра;;

2) муниципаль милек белән идарә итү, жирлек территориясендә предприятие, учреждение һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә;:

- муниципаль жирлектә булган милек белән идарә итә, жирлекнең муниципаль милке объектларын төзү, сатып алу, куллану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- жирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда, жирлек Советы килешүенә (раславына) муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкьдимнәр әзерли һәм кертә;;

- муниципаль милектәге предприятиеләр, оешмалар белән жирлекнең икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек итү турында килешүләр төзи;

жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;;

- жирлек советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен үз вазифаларыннан азат итә . ;

- муниципаль заказ формалаштыра һәм урнаштыра; муниципаль йөкләмәне бюджет һәм автоном учреждениеләр тарафыннан финанс белән тәмин итә; жирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль – мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү, моның өчен жирлектәге үз матди һәм финанс чараларыннан файдаланып, башка эшләр башкаруга заказчы булып тора;;

- кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыра;

- «коммерциясез оешмалар турында " 1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр кысаларында социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтә»;

- жирлектәге хезмәт күрсәтә торган административ участка полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә эш урыннары бирә.;

- 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына әлеге вазыйфа буенча хезмәткәр тарафыннан вазыйфаларны башкару чорында торак урыны бирә;

- күпфатирлы йортларда гомуми мөлкәткә капитал ремонт үткәрүдә кичектергесез ихтыяж туганда, жирле бюджет акчалары исәбеннән кире кайтару һәм (яки) кире кайтарылмый торган нигездә өстәмә ярдәм күрсәтү очраklarының исемлеген һәм тәртибен раслый;;

3) территориаль планлаштыру, жир һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигый мохитне саклау өлкәсендә:

- 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы "күчемсез милекнең дәүләт кадастры турында" гы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнаша.

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә жирлекнең генераль планы, жирдән файдалану һәм төзелеш Кагыйдәләре проектын һәм башка шәһәр төзелеше документлары проектарын әзерли һәм жирлек Советына раслауга кертә, аларның тормышка ашырылуын тәмин итә.;

- жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә, үзгәртеп корганда, объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәт (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очраklarдан тыш) бирә;;

- муниципаль ихтыяжлар өчен жирлек чикләрендә жирләрне резервлауны һәм жир кишәрлекләрен алуны гамәлгә ашыра;;

- жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен тормышка ашыра;

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда биналарны, корылмаларны тикшерүне һәм мондый тикшерү барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирүне, индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын (алга таба-планлаштырыла торган торак төзелеше яисә үзгәртеп кору турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән хәбәрнамәнең туры килүе турында хәбәрнамәне жиберүне гамәлгә ашыра; - планлаштырылган төзелеш турында хәбәрнамә) жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеше объекты яисә бакча йорты параметрларының билгеләнгән параметрларга һәм урнаштыруга рөхсәт ителүенә карата планлаштырылган төзелеш параметрлары турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән параметрларның билгеләнгән параметрларга һәм (яки) жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеше объекты яисә бакча йорты урнаштыруга рөхсәт ителмәве турында хәбәр итә. , жирлек территориясендә урнашкан жир кишәрлекләрендә индивидуаль торак төзелеше объектларын яки бакча йортларын төзегәндә яки реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлегә турындагы закон таләпләренә туры килү-килмәү турында хәбәр итә;

- Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә үз белдегән белән төзелгән бинаны сүтү, үз белдегән белән төзелгәнне сүтү яки аны жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә, территорияне планлаштыру документларының һәм федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләр белән билгеләнгән рөхсәт ителгән төзелеш, реконструкция объектларының чик параметрларына туры китерү турында карарлар кабул итә (алга таба да шулай ук федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләр). - билгеләнгән таләпләргә туры китерү), максатчан билгеләнеше буенча кулланылмый торган яисә Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген алу, үз белдегән белән төзелгән бинаны сүтү яки аны билгеләнгән таләпләргә туры китерү турындагы карарны Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда билгеләнгән таләпләргә туры китерү),;

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, тиешле органнарга эйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның эш-гамәлләре турында хәбәр итә;

- жирлек территориясендә дэвалау - сәламәтләндерү жирлекләрен һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыруны, үстерүне һәм саклауны тормышка ашыра, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган территорияләрне куллану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольлекне тормышка ашыра.;

-Россия Федерациясенә су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесенә вәкаләтләрен тормышка ашыра, аларны куллану чикләүләре турында халыкка хәбәр итә;

- муниципаль урман контролен тормышка ашыра.

4) Төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

- транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын һәм жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли һәм тормышка ашыра.

- муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыра, аның исәбен алып бара, жирлек территориясендә торак төзелеше өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

- социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтажлар буларак гражданнарның билгеләнгән тәртиптә исәбен алып бара;

- торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарга күчерү турында билгеләнгән тәртиптә карарлар кабул итә, торак биналарны үзгәртеп кору һәм үзгәртеп планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондын торак урыннарын яшәү өчен яраксыз дип таный;

- жирлектә яшәүче һәм торак урыннарына мохтаж аз керемле гражданнарны торак законнары нигезендә торак урыннары белән тәмин итә;;

- муниципаль торак фондтан файдалану һәм аларның сакланышын, әлеге фондның торак биналарының санитар һәм техник кагыйдәләргә һәм нормаларга, законнарның башка таләпләренә туры килүен, муниципаль торак фонднан файдалануны һәм саклауны, муниципаль торак фондын санитария һәм техник кагыйдәләренә һәм нормаларга туры килүен контрольдә тотуны гамәлгә ашыра;;

- жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра, аларда, парковкаларны (парковка урыннарын) булдыруны һәм эшләвен дә кертәп, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итә; жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль контрольдә тотат; юл хәрәкәтен оештыра, шулай ук автомобиль юлларын куллану һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;;

- жирлек территориясендә эш итүче жәмәгать транспорты маршрутларын, хәрәкәт графикларын, тукталыш урыннарын раслый яки килештерә;

- жәмәгать транспорты тукталышлары өчен билгеләнгән урыннарны төзекләндерүне тәмин итә;

- халыкны элементә хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;;

- халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыра;

5) авыл хужалыгын һәм эшмәкәрлекне үстерү өлкәсендә:

- авыл хужалыгы житештерүен үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыру;;

6) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- жирлек чикләрендә Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү, су бүлү, халыкны Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә ягулык белән тәмин итүне оештыра;;

- халыкны жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте белән тәмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, китапханә фондларының сакланышын тәмин итүне һәм комплектауны оештыра;;

- халыкның ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тудыра, жирлектәге рәсми физкультура-сәламәтләндрерү һәм спорт чараларын оештыра.;

- авыл жирлегендә яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтүен тәмин итүне дә кертеп, төзекләндрерүне оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәмин итә;

- жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләрү буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра ;;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендәге муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонд тәшкил иткән күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен үткәрүне оештыра, энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә . ;

- "жылылык белән тәмин итү турында «Федераль законда каралган жылылык белән тәмин итүне оештыру вәкаләтләрнен гамәлгә ашыра»

- коммуналь инфраструктура системасына тоташтыру тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләрнен тарифларга өстәмәләр, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләр кертүне жайга сала;

- «су белән тәмин итү һәм ташландык суларны агызу турында " Федераль законда каралган су белән тәмин итү һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә вәкаләтләрнен гамәлгә ашыра»;

- жылылык белән тәмин итүнен бәя зоналарында бердәм жылылык белән тәмин итүче оешма тарафыннан жылылык белән тәмин итү системасын үстерү, ышанычлылыгын һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өчен кирәкле һәм анын өчен билгеләнгән "Жылылык белән тәмин итү турында" Федераль законда билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жылылык белән тәмин итү схемасында жылылык белән тәмин итү объектларын төзү, реконструкцияләрү һәм (яки) модернизацияләрү чараларын үтәүне гамәлгә ашыра;"

7) төзекләндрерү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- жирлек территориясен төзекләндрерү кагыйдәләрнен раслай, аларнын үтәлешен контрольдә тота, күрсәтелгән Кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндрерүне оештыра, шулай ук шәһәр урманнарын, жирлек чикләрендә урнашкан махсус сакланыла торган табигать территорияләрне урманнарын куллануны, саклауны, янадан торгызуны оештыра;

- адресация объектларына адресларны бирәр, адресларны үзгәртәр, юкка чыгара, урам-юл челтәрне элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципальара әһәмияттәге, муниципаль районнын жирләрне әһәмияттәге

автомобиль юлларыннан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәрне бирә, мондый исемнәрне үзгәртә, юкка чыгара, Дәүләт адреслы реестрындагы мәгълүматны урнаштыра.;

8) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәмин итү, Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә

- жирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәмин итә ; ;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судында, жирле үзидарә хокукларын бозучы дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфай затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның актларына карата шикаять бирә;

- жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- жирлек чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тәмин итә;

- территориаль саклау һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын оештыра һәм тормышка ашыруны тәмин итә;;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тәмин итә ; ;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы турында яки барлыкка килү турында хәбәр итүне тәмин итә;;

- жирлек территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формироваиеләре эшчәнлеген булдыра, тәмин итә;

- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау буенча чараларны тормышка ашыруны тәмин итә;;

- муниципаль сайлауларны, жирле референдумны әзерләү һәм үткәрүне, жирлек депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник яктан тәмин итә;

- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткәрү, спорт, тамаша һәм башка массакүләм иҗтимагый чаралар оештыру белән бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук «терроризмга каршы көрәш турында» һәм «экстремистлык эшчәнлегенә каршы көрәш турында " федераль законнар нигезендә жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнаша»;

- жирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын тормышка ашыра;

9) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләр өлкәсендә:

- жирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләренә) саклауны, куллануны һәм популярлаштыруны, жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни халык объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләренә) саклауны тәмин итә;;

- жирле традицион халык сэнгатъ ижатын үстерү өчен шартлар тудыра, жирлектә халык сэнгатен саклауда, торгызуда һәм үстерүдә катнаша;

- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауга юнәлтелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыра . ;

- жәмәгатъ тәртибен саклауда катнашучы гражданнырга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлегә өчен шартлар тудыра;

10) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә.;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм тиешенчә файдаланылуын тәмин итә;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;;

- авыл жирлегә Советы карары нигезендә, аерым дәүләт вәкаләтләрен тормышка ашыру өчен, жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалануны тәмин итә ; ;

11) башка вәкаләтләр:

- жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир участоклары булдыру өчен кирәкле эшләрнең үтәлешен, федераль закон нигезендә ясалма жир участогы төзү турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткәрүне тәмин итә;;

-жирлек башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тәмин итә;;

- жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәмин итә;;

- гражданны авыл жирлегә өчен мөһим булган социаль эшләрне (шул исәптән дежур торуларны) ирекле нигездә башкаруга жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра.;

- жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча, закон, әлегә Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек советы яки башка жирле үзидарә органнары вәкаләтләреннән тыш, башка вәкаләтләрне башкара.

2. Башкарма комитет жирлекнең жирле әһәмияткә ия булган мәсьәләләргә кагылмаган мәсьәләләренә хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне башкара:

- жирлек музейлары булдыра;

- жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

- опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне тормышка ашыруда катнаша;

- жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләрнең хокукларын тормышка ашыру белән бәйле эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

-Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;

- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятие һәм учреждениеләрнең мобилизация эзерлегенә буенча чараларны оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

- муниципаль Янгын сагы булдыра;

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тәмин итүгә ижтимагый контроль һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм күрсәтә.

- инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә.;

- гражданнарга торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын бирә.;

- жирлек территориясендә яшәүче хужасыз, хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлек алып бара . ;

- "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра.;"

- инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культура һәм спорт үсешенә, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм итә;

- "кулланучылар хокукларын яклау турында"1992 елның 7 февралендәге 2300-І номерлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыра.

3. Жирлек башкарма комитеты Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә жирлек башкарма комитеты вәкаләтләренә керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) жирле үзидарә органнарына бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчеләген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәлегенә мониторингны оештыру һәм үткәру күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, Россия Федерациясе субъектларының законнарында һәм башка норматив хокукый актларында каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры тормышка ашыру функцияләре, мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә, жирлек башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларны, шәхси эшмәкәрләргә тикшерүне оештыру һәм үткәрү белән бәйлә мөнәсәбәтләргә "дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм шәхси эшкүарларның хокукларын яклау турында" 2008 елның 26 декабрдәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла".

VI бүлек. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

50 статья. Жирлекнең ревизия комиссиясе

1. Жирлекнең ревизия комиссиясе жирле үзидарәнең даими эшләүче, коллегиаль органы булып тора.

2. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәисенән һәм ике әгъзадан тора.

Ревизия комиссиясе рәисе вазыйфасы муниципаль вазифа булып тора.

Жирлекнең оештыру һәм эшчәнлегә тәртибе, ревизия комиссиясенен вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән 2011 елның 7 февралендә кабул ителгән «Россия Федерациясе субъектлары һәм муниципаль берәмлекләргә контроль-хисап органнарын оештыру һәм аларның эшчәнлегенен гомуми принциплары турында» гы 6-ФЗ номерлы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенен башка норматив-хокукый актлары, жирлекнең Ревизия комиссиясе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә., башка муниципаль норматив хокукый актлар белән.

Федераль законнар белән билгеләнгән очрактарда һәм тәртиптә жирлекнең Ревизия комиссиясе эшчәнлеген һәм оештыруны хокукый яктан жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

51 Статья. Жирлек Советының, жирлек башлыгы, муниципаль район Башкарма комитеты һәм башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләргә бүленеше нигезендә жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм муниципаль район Башкарма комитеты үз вәкаләтләргә мөстәкыйль башкаралар.

2. Жирлек советы һәм муниципаль район Башкарма комитеты законнарда билгеләнгән формаларда жирлекнең икътисади һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә үзара хезмәттәшлек итәргә бурычлы.

3. Жирлек советы һәм муниципаль район Башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны кул куйганнан соң жиде көн эчендә бер-берсенә жибәрәләр.

4. Жирлек советы, жирлек башлыгы муниципаль район Башкарма комитеты Житәкчесенә, муниципаль район Башкарма комитетының башка вазыйфай затларының хокукый актларын кабул итү, юкка чыгару яки үзгәртү турындагы тәкъдим белән муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесенә мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук жирлек Башкарма комитетының тапшырылган вәкаләтләрән үтәү өлешендә суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе жирлек Советына, жирлек башлыгына, жирлек Советының, жирлек башлыгының хокукый актларын кабул итү, юкка чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук авыл жирлеге Башкарма комитетының тапшырылган вәкаләтләрән үтәү өлешендә суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Жирлек башлыгы муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесенә жирлек советының эш планнарын һәм жирлек Советы карарлары проектларын жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә жибәрә.

7. Жирлек Советы һәм аның органнары сессияләрендә, жирлек башлыгы үткәргән утырышларда киңәш бирү тавышы хокукы белән муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасары яки жирлек башкарма комитеты вәкаләтләрән үтәү өлешендә алар тарафыннан вәкаләтле затлар катнашырга хокуклы. Язма чакыру булган очракта, муниципаль район Башкарма комитетының вазыйфай затлары жирлек Советы утырышларында катнашырга бурычлы.

8. Муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе үткәргән утырышларда жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

9. Жирлекнең башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлек итү тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

52 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрән гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедуралары юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

53 Статья. Жирлекнең сайлау комиссиясе

1. Жирлек сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, депутатны, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне эзерләүне һәм үткәрүне, муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра.

2. Жирлекнең сайлау комиссиясе жирле үзидарә органнары структурасына керми торган муниципаль орган булып тора.

3. Жирлекнең сайлау комиссиясе федераль законнар, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан төзелә.

4. Жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.

5. Жирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән 6 әгъзадан тора.

6. Жирлекнең сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәмин итү бюджетта аерым юл белән күздә тотыла.

7. Жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре, аның эшчәнлегенә тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, жирлек Советы тарафыннан расланган жирлек сайлау комиссиясе турындагы Нигезләмә белән жайга салына. Жирлек Советы мөрәжәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча жирлек сайлау комиссиясе вәкаләтләре территорияль сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

VIII башлыгы. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАН-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

54 Статья. Жирле үзидарә органнары, юридик зат хокуклары булган

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек Советына юридик зат хокуклары бирелә.

55 Статья. Жирле үзидарә органнары юридик затлар буларак

1. Жирлек исеменнән милек һәм башка хокук һәм бурычларны сатып алырга һәм тормышка ашырырга, судта ышанычнамәсез жирлек башлыгы, муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе чыгыш ясыя ала.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары юридик затлар хокукларына бирелгән, идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен барлыкка килә торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

56 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирлекнең жирле үзидарә органнарын тоту чыгымнарын финанслау бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына башкарыла.

IX бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

57 Статья. Жирлек башлыгына һәм жирлекнең башка вазыйфай затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Жирлек башлыгы һәм жирлекнең башка вазыйфай затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 12.02.2009 елдагы 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

58 Статья. Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфай затлар эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

1. Азат ителмәгән нигездә эшләүче жирлек Советы депутатына жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашкан, жирлек Советы йөкләмәләрен үтәгән вакытта гамәлдәге законнарда каралган акчалата компенсация һәм башка түләүләр дә түләнә ала.

2. Авыл жирлегә башлыгы урынбасары, әлегә Уставта каралган очракларда, үз вәкаләтләрен ирекле булмаган нигездә башкаручы буларак, жирлек башлыгы вазыйфаларын башкарганда, жирлек башлыгы ай саен 90% күләмендә акчалата түләнә ала.

3. Жирлекнең ревизия комиссиясе һәм жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларына әлегә органнар эшендә катнашкан вакытта закон, жирлек Советы карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнәргә мөмкин.

59 Статья. Жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары кагылгысызлыгына гарантияләр

1. Жирлек Советы депутатларының хокуклары гарантияләре, шул исәптән жирлек башлыкларын жинаять яисә административ җаваплылыкка тартканда, аларны кулга алганда, арест салганда, тентүдә, соратып алуда, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук торак һәм (яки) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары биләгән депутатларга карата оператив-эзләү чаралары үткәргәндә, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чараларын исәпкә алганда, аларның

2. Федераль закон нигезендә авыл жирлегә Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аның статусына, шул исәптән аның вәкаләтләре вакыты чыккач та, тиешле башка гамәлләр өчен жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлегә нигезләмә жирлек Советы депутаты тарафыннан халык алдында мыскыл итү, яла ягу яки Федераль закон белән каралган башка хокук бозуларга юл куелган очракларга кагылмый.

Х бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ҖАВАПЛЫЛЫГЫ

60 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы

Закон нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары халык, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жаваплы.

61 Статья. Жирлек Советы депутатларының халык алдында жаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлыгының, жирлек халкы алдында жаваплылыгы депутат тарафыннан аны сайлаган жирлек халкының ышанычын югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Жирлек халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы әлеге Уставта каралган нигезләр һәм тәртиптә кире алынырга мөмкин.

62 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдында жаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә, жирлек Советының, жирлек башлыгының, муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесенәң жаваплылыгы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Уставны бозган, шулай ук жирле үзидарә органнарына бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмаган очракта, тиешле суд карары нигезендә дәүләт алдында башкарыла.

2. Жирлек советын тартып алу, жирлек башлыгы, муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе вазифасыннан читләштерү һәм отставкага жибәрү нигезләре һәм тәртибе «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

63 Статья. Ышаныч югалу сәбәпле эштән азат итү (вазыйфадан азат итү), муниципаль вазыйфалар

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукий актларда каралган тәртиптә, ышаныч югалуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

1) зат тарафыннан ул булган мәнфәгатьләр конфликттын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар күрмәү;;

2) затның үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәве яки дәрәс булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат бирмәве;

3) Федераль законда билгелэнгән очрактардан тыш, затның коммерция оешмасы белән идарә итү органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) зат тарафыннан эшмәкәрлек эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) затның, Россия Федерациясенең халыкара килешүендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә итү органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган оешмаларының бүтән органнары һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчәләре составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтна китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынуы барлыкка килү турында мәгълүм булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар күрелгән очракта да ышаныч югалу сәбәпле эштән азат ителергә (эштән азат ителергә) тиеш.

64 Статья. Жирлектәге жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы

Жирлектәге жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы федераль законнар белән билгелэнгән тәртиптә барлыкка килә.

XI бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

65 Статья. Авыл жирлегенең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына керә:

1) жирлек уставы, жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;

2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) жирлек башлыгының хокукый актлары, жирлек башкарма комитеты житәкчесенең, башка органнарның һәм жирле үзидарәнең әлеге Уставта каралган карарлары һәм боеклары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән карарларның хокукый актлары рәвешендә рәсмиләштерелгән муниципаль норматив хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль норматив хокукый актлар жирле референдумда кабул ителгән әлеге Уставка һәм хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукый актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актлар мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән яисә әлеге органнарның яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеген үзгәрткән очракта, тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы туктатылырга мөмкин - тиешле

муниципаль хокукый акт кабул итү (бастырып чыгару) муниципаль хокукый акт гамәлен юкка чыгару яисә туктатып тору вәкаләтләренә кертелгән жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәненә вазыйфай затлары тарафыннан, шулай ук суд тарафыннан; ә жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруын жайга салучы өлешендә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы).

66 Статья. Гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирлек халкы тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү жирле референдумда белдерелгән гражданнарның турыдан-туры ихтыяры белән башкарыла.

2. Әгәр жирлек халкының турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт кабул итү (бастырып чыгару), күрсәтелгән актны кабул итү (бастырып чыгару) компетенциясенә кергән жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәненә вазыйфай заты референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән алып 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны эзерләү һәм кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

3. Гражданнарны турыдан-туры ихтыяр итү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу жирлек башлыгын чакыртып алу, муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесен эштән азат итү яисә жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

67 Статья. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләренә үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

- 1) жирлек Советы - жирлек Советы карарлары;
- 2) жирлек башлыгы-жирлек башлыгы карарлары һәм боерыклары;

2. Жирле үзидарәненә башка вазыйфай затлары әлеге уставларда, аларның статусын билгели торган башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

68 Статья. Муниципаль хокукый актларны эзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициативалы төркемнәре, шулай ук жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан кертелә ала.

2. Менделеевск районы прокуроры үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, юкка чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертергә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлеге һәм формасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгы, муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан билгеләнә.

69 Статья. Жирлек советының хокукый актлары

1. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, устав белән аның компетенциясенә караган мәсьәләләр буенча, жирлек территориясендә мәжбүри үтәлергә тиешле кагыйдәләренә, жирлек башлыгын отставкага жиберү турында карар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән каралган башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Жирлек Советының жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары жирлек Советына бары тик муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе инициативасы буенча гына яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертелергә мөмкин. Әлеге бәяләмә проектны муниципаль район башкарма комитетына тапшырганнан соң утыз көн эчендә жирлек Советына тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарлары жирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә имзалана һәм уставта билгеләнгән тәртиптә халыкка житкерелә.

70 Статья. Авыл жирлеге башлыгының хокукый актлары

Жирлек башлыгы үз вәкаләтләре кысаларында, законнарда, әлеге Уставта, жирлек Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә, жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә жирлек уставы белән аның вәкаләтләренә кертелгән башка мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара.

71 Статья. Бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм муниципаль норматив хокукый актларның үз көченә керү тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары, кул куйганнан соң, 10 көн узгач, жирлек башлыгы тарафыннан, башкасы карар белән билгеләнмәгән булса, үз көченә керә.

Жирлек Советының салымнар һәм жыемнар турындагы норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек Советының жирлек уставын кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары Федераль закон, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, Жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. Гамәлгә куючысы муниципаль берәмлек булган оешмаларның хокукый статусын, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләрне билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары булырга тиеш: исеме, имзасы датасы (жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук аны кабул итү датасы), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазифаи затның исеме, мөһер.

5. Жирлек Советының жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турындагы карарлары, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлыгы, муниципаль район Башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукый актлар кул куелганнан соң жиде көн эчендә, муниципаль норматив хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән таралуы Чикләнгән аерым нигезләмәләреннән тыш, рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, жирлек Советы депутатын чакыртып алу, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләсе буенча тавыш бирүне билгеләү турында норматив булмаган хокукый актлар да рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары карары буенча басылып чыгарга (халыкка игълан ителергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкерелгәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) аша гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын яисә хокукый акт проекты текстын Татарстан Республикасы Хокукый мәгълүматның рәсми порталында урнаштыру.

- жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган массакуләм мәгълүмат чараларында яки жирлек территориясендә таратылган бүтән массакуләм мәгълүмат чараларында хокукый акт текстын бастырып чыгару. Хокукый акт текстын бүтән массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда әлеге басылышның рәсми рәвештә басылып чыгуы турында билге булырга тиеш;

- хокукый акт текстын яки хокукый акт проекты проекттын Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталында «Интернет " мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру»;

- жирлек халкына хокукый акт текстын, шул исәптән махсус басма рәвешендә, үзәкләштерелгән тәртиптә жибәрү (тарату);;

- жирлек торақ пунктлары территориясендә махсус мәгълүмати стендларда хокукый акт текстын урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары жирлек Советы тарафыннан раслана һәм жирлек халкының муниципаль хокукый акты тексты белән тоткарлыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

10. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка житкәргәндә) массакуләм мәгълүмат чарасының чыгу датасы яисә тиешле актны халыкка житкәргү датасы турында белешмәләр күрсәтеләргә тиеш, алар актны жибәрү (тарату) датасына яки аны мәгълүмат стендында урнаштыруга туры киләргә тиеш.

11. Кеше һәм граждән хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, жирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хокукый статусын билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар законнарда билгеләнгән срокларда Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары Регистрына кертү өчен жирлек башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына жибәрелә.

12. Муниципаль район Башкарма комитеты вәкаләтләрен үтәгәнче кабул ителгән муниципаль хокукый актлар шәһәр жирлегенә муниципаль хокукый актлары системасына керә, жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри һәм муниципаль район Башкарма комитетының хокукый акты белән юкка чыгарыла ала.

ХII бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

72 Статья. Жирлекнең икътисади нигезе

Жирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектәге мөлкәт, жирлек бюджеты, шулай ук жирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

73 Статья. Жирлекнең муниципаль мөлкәте

1. Жирлек милкендә булырга мөмкин:

1) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт»;

3) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы норматив хокукый актлары нигезендә жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) федераль законнар белән жирле үзидарә органнарына бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт, аларны хәл итү хокукы;

5) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 3 һәм 4 өлешләре, 16 статьясындагы 3 өлеше һәм 16.2 статьясындагы 2 һәм 3 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Жирлектә әлегә Уставның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән милек янадан профильләштереләргә (милекнең максатчан билгеләнешен үзгәртәргә) яки читләштереләргә тиеш. Мондый мөлкәтне аерып алу тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

74 Статья. Жирлекнең муниципаль мөлкәте белән идарә итү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Жирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә жирлек исемненән мөстәкыйль рәвештә муниципаль милеккә ия булалар, алардан файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, читләштерәргә, федераль законнар нигезендә башка килешүләр төзәргә хокуклы.

3. Жирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән федераль башкарма хакимият органы билгеләгән тәртиптә муниципаль мөлкәт реестрын алып баралар.

75 Статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Жирлек муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне төзи, үзгәртеп кора һәм юкка чыгара ала, хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен муниципальара жәмгыятьләрне, төзүдә катнаша ала. Муниципаль предприятиеләр һәм

учреждениеләргә карата Гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен жирле үзидарәнең вәкаләтле органнары гамәлгә ашыра.

2. Гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә куючы жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр эшчәнлегенә максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, әлеге предприятие һәм учреждение житәкчеләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфаларыннан азат итә, әлеге Уставта каралган тәртиптә аларның эшчәнлегенә турында хисапларны тыңлыйлар

3. Жирле үзидарә органнары жирлек исемненән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидиар жаваплы һәм федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә аларның үтәлешен тәмин итәләр.

76 Статья. Жирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары, федераль законнар нигезендә, жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль милекне кулланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән табыш жирлек бюджетына керә.

77 Статья. Муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән жирлекнең жирле үзидарә органнарының мөнәсәбәтләре

Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законда башкача билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

ХІІІ бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

78 Статья. Жирлек Бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.

2. Жирлек бюджеты жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.

3. Жирлек бюджетында жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелә торган керемнәр һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбенә жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.

4. Федераль законнарда һәм алар нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә, жирлекнең жирле үзидарә органнарын Федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм

(яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына жирлек бюджетының үтәлеше турында отчетлар тапшыралар.

79 Статья. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль башкарыла. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Жирлек бюджеты проекты, жирлек Советының жирлек бюджетын раслау турында карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, квартал саен жирлек бюджеты үтәлеше һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждение хезмәткәрләре саны турында мәгълүматлар, аларны тотуга факттагы чыгымнар күрсәтеп, рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Жирле салымнар турында муниципаль норматив хокукый актларга үзгәрешләр кертү турында жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актларына, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәрен үзгәртүгә китерә торган, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган бюджет-хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында жирлек советына чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турында карар проектын керткән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

4. Жирлек бюджеты проекты Татарстан Республикасы Бюджет кодексы белән каралган вакытка төзелә һәм раслана.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл жирлеге бюджеты проекты жирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә, жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәгән килеш кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә):

Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә Юлламасының Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган нигезләмәләре;

салым сәясәтенең төп юнәлешләре һәм төп юнәлешләре;

Россия Федерациясе таможня-тариф сәясәтенең төп юнәлешләре;

социаль-икътисадый үсеш фаразы;

озак сроклы чорга бюджет фаразлары проекты, бюджет фаразына үзгәрешләр проекты);

дәүләт (муниципаль) программалары проектлары, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектлары).

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты керә.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карарда, әгәр алар Россия Федерациясе Бюджет законнары белән билгеләнмәгән булса, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында керемнәренә бүлү нормативлары булырга тиеш.

10. Жирлек бюджеты турында карар белән билгеләнә:

жирлек бюджетының Баш администраторлары Исемлеге;

жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarының Баш администраторлары Исемлеге;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасында бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары һәм чыгымнары төрләре буенча бүлү (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә юнәлдерелгән бюджет ассигнованиеләренә гомуми күләме;

Чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм (яисә) башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

план чорының беренче елына шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменә 2,5 проценттан да ким булмаган күләмендә, план чорының икенче елына-жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменә 5 проценты күләмендә.;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясе Бюджет кодексының 96 статьясында билгеләнгән жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarы (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

муниципаль эчке бурычның Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына булган торышы буенча, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиге күрсәтелгән;

жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы белән билгеләнгән муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнгән башка күрсәткечләре.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чорының параметрларын үзгәртү һәм бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрән төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрән раслый.

Расланган жирлек бюджетының план чоры параметрларын төгәлләштерү күздә тотыла:

1) Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проектына карау предметы булган күрсәткечләрнең төгәлләштерүләрен раслау;;

2) жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрән арттыру яисә киметүне раслау йә аңа жирлек бюджетының өстәмә максатчан статьялары һәм (яки) чыгымнар төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрән кертү.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты белән бер үк вакытта жирлек советына да тапшырыла:

Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл жирлегенәң бюджет һәм салым сәясәтенәң төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-икътисади үсеш нәтижәләре һәм агымдагы финанс елы өчен жирлекнең социаль-икътисади үсеш нәтижәләре;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең социаль-икътисади үсеш фаразы;

жирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына берләштерелгән бюджетының төп характеристикалары фаразлары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты) ;

жирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәпләү;

Чираттагы финанс елы ахырына һәм план чорының һәр ел ахырына муниципаль бурычның югары чиге (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль эчке бурыч алулар программасы проекты;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль гарантияләр программалары проектлары;

агымдагы финанс елына бюджет үтәлешен бәяләү;

жирлек Советы, жирлек Ревизия комиссиясе тәкъдим иткән әлеге органнарның бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата муниципаль район Башкарма комитеты белән каршылыклар килеп туган очракта, тәкъдим ителә;

Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге устав белән билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

13. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектына төзү муниципаль район Башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы

законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

14. Муниципаль район башкарма комитеты авыл жирлеге Советына агымдагы елның 15 ноябрәнән дә соңга калмыйча Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл жирлеге бюджеты турындагы карар проектын кертә.

15. Жирлек бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе, жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән карарның Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

16. Жирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм финанс елының 31 декабрәнә кадәр, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм (яки) жирлек бюджеты турындагы карар белән башкасы каралмаган булса, гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар аңа кул куйганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча билгеләнгән тәртиптә рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

17. Жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының баланслы булуын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын тормышка ашыру, муниципаль бурычның дефициты, күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләренең үтәлешен тәмин итәләр.

18. Жирлек бюджетының керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

19. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

20. Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очрактардан тыш, жирлек бюджеты чыгымнарын федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга тормышка ашыру рөхсәт ителми.

21. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

80 Статья. Муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру

1. Муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру "дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында"2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль законда (2015 елның 30 декабрендәге редакциясендә) каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

2. Товарлар китерүгә, эшләр башкаруга һәм хезмәтләр күрсәтүгә муниципаль заказ жирлек бюджеты хисабына түләнә.

3. Муниципаль заказны формалаштыру, урнаштыру, үтәү һәм үтәлешен контрольдә тоту тәртибе жирлек Советы тарафыннан 2013 елның 5

апрелендәге 44-ФЗ номерлы федераль закон (2015 елның 30 декабрдәге редакциясендә), "дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында" гы Федераль закон, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенен норматив хокукый актлары нигезендә расланган муниципаль заказ турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

81 Статья. Жирлек гражданның үзара салым акчасы

1. Үзара салым акчалары астында гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен төрле түләүләр аңлашыла. Гражданның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме, жирлектәге халыкның гомуми саныннан 30 проценттан артмаган аерым категорияләреннән тыш, барлык халык өчен дә тигез күләмдә билгеләнә.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән төрле түләүләрне кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә, ә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенен 4.1 пунктнда каралган очракларда гражданның жыенында хәл ителә.

82 Статья. Жирлектәге Муниципаль бурыч алулар (муниципаль бурыч)

1. Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында, федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә муниципаль эчке бурыч алуларны гамәлгә ашырырга хокуклы.

2. Муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукына жирлек исеменнән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә муниципаль район Башкарма комитеты ия.

3. Агымдагы финанс елы башына жирлек бюджеты акчаларының калган өлешләре агымдагы финанс елында жирлек бюджеты турында карар нигезендә жирлек бюджеты кытлыгын финанслауның күрсәтелгән чыганагы буларак каралган акчалар күләменнән артып киткән күләмдә касса өзеклекләрен каплауга юнәлдерелергә мөмкин.

83 Статья. Жирлекнең жирле бюджеты үтәлеше

1. Жирлекнең жирле бюджеты үтәлеше Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.

2. Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуында булуы нигезендә үтәлә.

3. Жирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджетының үтәлеше жирлекнең жылма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

84 Статья. Бюджет хисаплылыгы. Жирлек бюджетының үтөлеше турында еллык отчет

1. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы муниципаль район Башкарма комитеты тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисап жирлек Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисап, аны жирлек Советына тапшырганчы, жирлек Советына тышкы тикшерелергә тиеш, ул бюджет акчалары баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләүне үз эченә ала.

Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә жирлекнең Ревизия комиссиясе яки жирлек Советы тарафыннан башкарыла.

5. Муниципаль район башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча аңа бәяләмә эзерләү өчен жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап тапшыра. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләү 1 айдан да артмаган вакытка, тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә бюджет акчалары баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгына башкарыла.

6. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапка Бәяләмәне жирлек Советына Ревизия комиссиясе, бер үк вакытта муниципаль район башкарма комитетына жибәрү белән тапшыра.

7. Ел саен, агымдагы финанс елынып 1 маеннан да соңга калмыйча, муниципаль район Башкарма комитеты дирлек советына отчет финанс елына дирлек Советы Карары проектын, дирлек бюджеты үтөлеше турында башка бюджет отчетын һәм Русия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документларны теркеп, дирлек бюджеты үтөлеше турында еллык отчет тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижәләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

Жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны кире каккан очракта, ул дәрәс булмаган яки тулы чагылдырылмаган мәгълүматларны бетерү һәм 1 айдан артмаган вакыт эчендә кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтөлеше турында карар белән финанс хисап елында жирлек бюджетының үтөлеше турында отчет раслана, анда керемнәрнен, чыгымнарның һәм бюджет дефицитының гомуми суммасы күрсәтелә.

Жирлек Советының отчет финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

бюджет керемнәрен классификацияләү кодлары буенча жирлек бюджетының керемнәре;

керем төрләре, керем төрләре кодлары, дәүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе буенча жирлек бюджетының керемнәре (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча;

бюджет чыгымнары классификациясенә бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджет кытлыгын финанслау чыганакаларының классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә);

бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары Жирлеге буенча кодам төркемнәре, подгрупп, статьялары, төрләре бюджетлар кытлыгын финанслау чыганакалары; дәүләт идарәсе секторы операцияләрен классификацияләү караган чыганакалары бюджетлар кытлыгын финанслау.

85 Статья. Муниципаль финанс контроле

Жирлек советы түбәндәге финанс контроленең формаларын тормышка ашыра: бюджет турындагы карарлар проектларын тикшерү һәм раслау барышында, агымдагы контроль-жирлек Советы утырышларында бюджет үтәлешенең аерым мәсьәләләрен карау барышында; бюджет үтәлеше турындагы хисапны карау һәм раслау барышында, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә контрольнең башка формалары.

Жирлек советы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә финанс контроленә гамәлгә ашыра.

XIV бүлек. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

86 Статья. Жирлек Уставы проектының эзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Жирлек уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары проекты жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, муниципаль район Башкарма комитеты жетәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициативалы төркемнәре тарафыннан жирлек Советына кертелә ала.

2. Жирлек Уставы проектының, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектының эзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты, район Уставын кабул итү турындагы мәсьәлә каралганчы 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый акт проекты, күрсәтелгән муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәренә исәпкә алу тәртибен, шулай

ук гражданнарның аның турында фикер алышуларда катнашу тәртибен бастырып чыгару (халыкка игълан итү) белән рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш. Жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында жирлек уставына төгәл тасвирлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта, гражданнарның аның фикер алышуында катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Жирлек уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары буенча, аларны жирлек Советы утырышында карау алдыннан, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатыннан гына кертелә торган очраклардан тыш, ачык тыңлаулар үткәрелә.

87 Статья. Жирлек уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проектын карау, жирлек Советы Регламенты нигезендә, ике укылышта да тормышка ашырыла.

2. Авыл жирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң әлеге проект жирлек башлыгы тарафыннан жирлек Советы депутатларына, хокукый инициатива хокукына ия башка субъектларга төзәтмәләр кертү өчен жибәрелә.

3. Жирлек уставы, жирлек Советының Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесендә күпчелек тавыш белән кабул ителә.

4. Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертелә, ул рәсмиләштерелергә мөмкин булган муниципаль хокукый акт белән:

1) жирлек Советы (гражданнар жыены) карары (аның рәисе һәм жирлек башлыгы тарафыннан имзаланган) йә бер генә жирлек башлыгы, жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкаручы (гражданнар жыены));

2) жирлек Советы (гражданнар жыены) кабул иткән һәм жирлек башлыгы имзалаган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта авыл жирлеге Советының (гражданнар жыены) аны кабул итү турындагы карар реквизитлары урнаштырыла. Жирлек Советының (гражданнар жыены) мондый карарына жирлек Уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү рәхсәт ителми.

5. Жирлек Уставын яңа редакциядә авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән бәян итү рәхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек жирлекнең гамәлдәге Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар жирлекнең яңа Уставы үз көченә кәргән көннән үз көчен югалткан дип таныла.

88 Статья. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Авыл жирлеге Уставы, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары кабул ителгәннән соң, аларны кабул иткәннән соң, федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алу өчен, Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органына жиберелә.

2. Жирлек уставы, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

3. Әлеге Уставка кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр (жирлек уставын федераль законнарға туры китерү очрактарыннан тыш, шулай ук жирле үзидарәнең вәкаләтләр, вәкаләтләр, вәкаләтләр, сайлау тәртибен үзгәртү очрактарыннан, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затларын сайлау тәртибеннән тыш) жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләрне чикләү, күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актны кабул иткән жирлек Советының вәкаләтләр сөргы чыкканнан соң үз көченә керә, "Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында" 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 22 статьясындагы 3 өлешә яки 3.1 өлешенең 1 пункты нигезендә - әлеге Уставка кертелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актка кул куйган жирлек башлыгы вәкаләтләр вакыты чыкканнан соң, жирлек советы төзелгән очракта.